

5. Чесбро Г. Открытые инновации. Создание прибыльных технологий / Пер. с англ. В. Н. Егорова. — М.: Поколение, 2007. — 336 с.
6. Интернет-джерело: <https://ru.wikipedia.org>

УДК 330

Анна Заріпова¹

КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ТА ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

КОММЕРЦИАЛИЗАЦИЯ И ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГИЙ: КОМПАРАТИВНЫЙ АНАЛИЗ

COMMERCIALIZATION AND TECHNOLOGY TRANSFER: COMPARATIVE ANALYSIS

Анотація. Розглянуто сутність процесів комерціалізації та трансферу технологій, досліджено трактування цих понять різними науковцями та організаціями. Здійснено порівняння процесів за набором критеріїв.

Ключові слова: технологія, комерціалізація технологій, трансфер технологій.

Аннотация. Рассмотрена сущность процессов коммерциализации и трансфера технологий, исследованы трактовки этих понятий разными учеными и организациями. Проведено сравнение процессов по набору критериев.

Ключевые слова: технология, коммерциализация технологий, трансфер технологий. **Abstract.** Identified the processes of commercialization and technology transfer, studied interpretations of these concepts by different scientists and organizations. Compared processes on a set criteria.

Keywords: technology, technology commercialization, technology transfer.

Постановка проблеми. Сьогодні питання інноваційного розвитку підприємства набуває дедалі важливішого значення, адже саме така характеристика, як «інноваційність» самого підприємства, його продукції чи послуг може гарантувати йому провідну позицію на ринку та забезпечити конкурентні переваги. Проте вона досягається після відповідних розробок і впровадження їх у життя — здійснення комерціалізації — та за рахунок трансферу технологій. Часто ці поняття ототожнюють, проте вони різняться та мають доволі різну сутність і механізми реалізації. Тому, перш за все, важливим є компаративний аналіз даних процесів.

Постановка завдання. Питанню комерціалізації і трансферу технологій присвячено праці таких вчених, як Райзберг Б.А., Лозовський Л.Ш., Стародубцева О.Б., Євгахова І.Ю., Краснікова О.О., Тітов В.В., Монастирський Є.О., Грік Я.Н., Коноваленко В.В., Андросова О.Ф., також висвітленням даної теми займаються різні науково-дослідні інноваційні установи, асоціації. Проте деякі з дослідників не розділяють ці поняття або ж розглядають їх доволі вузько, описуючи лише одну їх сторону. Таким чином, постає необхідність у дослідженні процесів «комерціалізація технологій» і «трансфер технологій» і знаходження ключових відмінностей між ними.

Виклад основного матеріалу. У Великому економічному словнику А. Б. Борисова термін «комерціалізація» трактується за двома варіантами: за першим підходом комерціалізація означає підпорядкування діяльності цілям вилучення прибутку; за другим — широке використання комерційних витоків в економіці, розширення кількості комерційних організацій [2, с. 378]. Проте варто зазначити, що ці два трактування терміну не повно розкривають його зміст, адже перший варіант визначення говорить про отримання прибутку від діяльності (хоча по суті, господарська діяльність сама по собі передбачає отримання фінансових результатів), а другий варіант трактує комерціалізацію просто як процес збільшення кількості фірм, підприємств, об'єктів господарювання, що генерують прибутки.

І. Ю. Євгахова та О. О. Краснікова у своїй роботі «Інноваційний менеджмент. Шпаргалка» пишуть, що процесом введення на ринок інновацій (новинки) зазвичай називають процес комерціалізації чи процес комерціалізації технологій [3]. Комерціалізація наукових розробок і технологій завжди пов'язана з поняттям інноваційного процесу, в ході якого науковий результат чи технологічна розробка направлена на генерування комерційного результату, тобто отримання фінансових результатів. Слід зауважити, що вищенаведене визначення поняття комерціалізації є більш повним і відображає вже не лише факт отримання прибутку від господарської діяльності, а говорить про отримання прибутку як про наслідок здійснення комерціалізації після введення на ринок інновації чи наукової розробки. Тобто Євгахова та Краснікова вже пов'язують комерціалізацію із поняттям «інновація» [3, с. 43].

¹ Анна Олександрівна Заріпова — аспірант кафедри економіки підприємств, ДВНЗ «Київський національний економічний університет». E-mail: AnyutKO@bignir.net

У тлумачному словнику Т.Ф. Єфремової термін комерціалізація визначається як введення комерційних відносин [4]. По суті, комерційні відносини — це відносини, результатом яких є отримання вигоди однією зі сторін. Але слід відмітити, що таке тлумачення досить вузько та однобоко описує сутність комерціалізації, адже тут йдеться лише про встановлення цих «взаємовигідних відносин», проте не говориться про те, що комерціалізація є процесом, якому передують інші етапи діяльності, і після реалізації якого передбачається вилучення, як правило, фінансових результатів.

Поняття «комерціалізація технологій» передбачає обов'язкове комерційне використання інформації про технології, тобто використання з обов'язковим отриманням вигоди. Найчастіше ця вигода вимірюється в конкретних грошових одиницях безпосередньо, набагато рідше — в тих самих одиницях, але посередньо, наприклад, через підвищення ефективності іншої технології. Але гроші в цих розрахунках присутні завжди та являються визначальним критерієм успішності процесу. У той же час, питання того, хто, який суб'єкт здійснює безпосереднє використання технології, при комерціалізації не є першочерговим, крім того, комерціалізацією нерідко намагається зайнятися і сам автор, першоджерело нової технології (фізична особа, організація тощо). Таким чином, комерціалізація технології передбачає обов'язкове отримання прибутку та не обов'язкове залучення третіх осіб, окрім джерела технології та кінцевого споживача. Так описує поняття комерціалізації В.В. Тітов у своїй роботі «Трансфер технологій» [5].

Автор доволі влучно описав процес комерціалізації, адже він зазначає, що наслідком такого процесу є отримання прибутку, окрім того, застосовано й поняття суб'єкту використання технології, того, хто може здійснювати комерціалізацію, а саме першоджерело технології, її розробник.

Таким чином, узагальнивши підходи до визначення сутності комерціалізації технології, можна сформулювати таке тлумачення даного поняття: процес трансформації розробки, ідеї, винаходу у реально існуючий продукт (послугу) із ціллю отримання безпосередньої чи посередньої фінансової вигоди називається комерціалізацією технології.

Для того, щоб визначити відмінності між комерціалізацією і трансфером технологій, варто з'ясувати сутність й іншого з цих процесів.

Відповідно до Закону України про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій, трансфер технологій визначається як процес передачі технології, що закріплюється шляхом укладання договору (одно- чи багатостороннього) між фізичними та (або) юридичними особами, згідно якого устанавлюються, змінюються або припиняються майнові права та обов'язки щодо предмета договору (технології та (або) її складових) [1].

Відповідно даного визначення трансфер технології передбачає передачу/отримання останньої на основі укладання договору між сторонами, який регламентує порядок її використання.

Організація Universal Technical Resource Services визначає трансфер технологій як процес, який передбачає, що технологія чи знання, використовувані в одному місці в одних цілях, будуть використовуватись та експлуатуватись в іншому місці, в інших цілях [7].

Тобто, згідно із даним визначенням, трансфер технології передбачає її використання не лише іншою організацією/особою, а й у відмінних від наявних цілях.

Така організація, як Association of University Technology Managers (AUTM) зміст трансферу технологій вбачає у процесі передачі результатів наукових досліджень з однією організацією в іншу з метою подальшого розвитку та комерціалізації. Така передача зазвичай здійснюється шляхом укладання угод про ліцензування між університетами, приватними компаніями, державними організаціями, агентствами [8].

Дослідники Асоціації також наголошують на документальному оформленні такої передачі технології та схильні до того, що технологія може передаватись не лише для використання, а й для доопрацювання. Окрім того, відповідно вищенаведеного визначення, комерціалізація технології постає наступним етапом після її трансферу.

Оксфордський словник термінів визначає трансфер технології як передачу нової технології від первинного до вторинного користувача, як правило, з високорозвинених країн до країн, що розвиваються, з метою підвищення рівня економічного розвитку [6].

Таким чином, тут дане поняття передбачає обмін технологіями з глобальним впливом, тобто не на мікро-, а на макрорівні. Проте варто зазначити, що трансфер технологій, звісно, впливає на економічний розвиток держави, проте це залежить від масштабу та поширення даного процесу.

Узагальнивши підходи до визначення, можна сформулювати таку інтерпретацію сутності трансферу технологій: передача розробки, технології чи знання на доопрацювання, комерціалізацію чи використання однією організацією (особою) іншій із документальним оформленням факту передачі з регламентацією використання цієї технології (знань, розробок).

Виходячи із теоретичних тлумачень процесів комерціалізації та трансферу технологій, можна порівняти їх за характеристиками, що наведені у табл. 1.

Таким чином, трансфер технологій передбачає зовнішнє їх залучення, а комерціалізація ще й внутрішнє; суб'єктами процесів в обох випадках виступають розробники та отримувачі техноло-

гій, органи, що регламентують їх здійснення (держава), але для комерціалізації можуть залучатись кошти від інвесторів, а трансфер потребує супроводу (інформаційного, юридичного тощо); обидва процеси мають документальне оформлення. Окрім того, якщо наступним етапом, або навіть результатом, після комерціалізації є отримання вигоди, то після трансферу технології може вона може виступати послідуочим кроком, або ж технологія йде на доопрацювання чи перепродаж.

Таблиця 1

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСІВ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ТА ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

Характеристика	Комерціалізація	Трансфер
Джерело технології	Внутрішнє (власна розробка); зовнішнє (купівля технології, розробки)	Зовнішнє (купівля, переймання)
Суб'єкти процесу	Розробники технологій; отримувачі (впроваджувачі) техноло- гій; інвестори; держава	Розробники технологій; отримувачі (покупці) технологій; фізичні/юридичні особи, що супрово- джують процес трансферу технологій
Послідуочий етап	Впровадження —> отримання вигоди (безпосередньо фі- нансової або ефекту)	Доопрацювання / перепродаж / комер- ціалізація
Документальне оформлення	Внутрішні документи (накази, постано- ви, рішення про впровадження техно- логії)	Договір / угода між двома (або більше) сторонами

Висновки. Отже, було з'ясовано сутність процесів комерціалізації та трансферу технологій, виявлено, що основою комерціалізації є вже готова технологія, а ціллю її впровадження є отримання вигоди. Щодо трансферу технологій, то ціллю може бути розвиток технології, доопрацювання її або перепродаж після здійснення процесу її купівлі (переймання). Окрім того, процес комерціалізації може виступати послідуочим після процесу трансферу технології. Загалом, здійснення обох процесів дозволяють підприємству розвиватися та реалізовувати свій виробничий, технічний, інноваційний потенціал.

Список використаних джерел:

1. Закон України про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій.
2. Борисов А.Б. Большой экономический словарь / Борисов А.Б. — М.: Книжный мир, 2003. — 895 с.
3. Євгачова І.Ю. Інноваційний менеджмент. Шпаргалка / Євгачова І.Ю., Краснікова О.О. — М.: Окей-книга, 2009. — 84 с.
4. Єфремова Т.Ф. Толковый словарь Т.Ф. Ефремовой [Електронний ресурс]. — 2000. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.efremova.info/>.
5. Тутов В.В. Трансфер технологий: учебное пособие. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.innovbusiness.ru/content/document_r_EC7F75A5-70D7-4421-84C1-1E6B08_ACA8AD.html.
6. Oxford Dictionary. Retrieved from: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/technology-transfer>.
7. Universal Technical Resource Services, Inc. (UTRS), Government Services, Technology Transfer. Retrieved from: http://www.utrs.com/technology_transfer.html.
8. Wipo Magazine (Sept, 2006). Technology Transfer and Development. Retrieved from: http://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2006/05/article_0005.html.

УДК 330.142

Катерина Андрющенко¹

ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПАНІЇ: ВАРТІСНОЇ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ

ФОРМИРОВАНИЕ ИНТЕЛЛЕКТА ИННОВАЦИОННОЙ КОМПАНИИ: СТОИМОСТНОЙ ПОДХОД В УПРАВЛЕНИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМ КАПИТАЛОМ

¹ Катерина Анатоліївна Андрющенко — док. екон. наук, професор кафедри економіки підприємств ДВНЗ «Київський економічний університет імені Вадима Гетьмана», katya373@i.ua